

7. Bydlení cizinců

Cizinci tvoří specifickou skupinu obyvatel, definovanou státním občanstvím jiným než je Česká republika. K 26. 3. 2011 bydlelo obvykle na území republiky 422 276 cizinců. Na celkovém počtu obyvatel se podíleli 4 %. I když v České republice nemá podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel zatím zásadní váhu, jde o údaje významné jednak proto, že počet cizinců dynamicky roste (a poroste pravděpodobně i v budoucnu), jednak proto, že sociodemografické charakteristiky cizinců (vč. způsobu jejich bydlení) se do značné míry liší od populace celkem a liší se i mezi jednotlivými státními občanstvími. Určujícím faktorem je jednoznačně důvod pobytu v České republice a s tím související druh pobytu.

K nejpočetněji zastoupeným cizincům patřili občané Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Ruska, Polska a Německa (pořadí dle absolutních počtů). Občané uvedených 6 států tvořili tři čtvrtiny všech obvykle žijících cizinců na území České republiky.

Cizinci zahrnutí do dat sčítání měli zpravidla evidovaný některý z druhů pobytu podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Informace o druhu pobytu se přebírala z administrativního zdroje – Informačního systému evidence obyvatel. Občané EU povinnost se evidovat dle zákona neměli, proto existovala i skupina cizinců, která žádný evidovaný druh pobytu neměla, přesto ale měli na území České republiky obvyklý pobyt.

Základní druhy pobytu lze formálně i věcně pro analytické účely rozdělit do tří skupin:

- „Dlouhodobý pobyt“ zahrnuje cizince s evidovaným přechodným pobytem, vč. evidovaných přechodných pobytů občanů EU, dlouhodobým pobytem vízového cizince a povoleným pobytem azylanta.
- „Trvalý pobyt“ zahrnuje cizince, kterým bylo vydáno povolení k trvalému pobytu; podmínky pro udělení povolení k trvalému pobytu stanoví výše citovaný zákon č. 326/1999.
- Pod označením „ostatní“ jsou zahrnuty osoby bez evidovaného druhu pobytu (většinou občané některého státu EU).

Tab. č. 17 Cizinci podle druhu pobytu k 26. 3. 2011

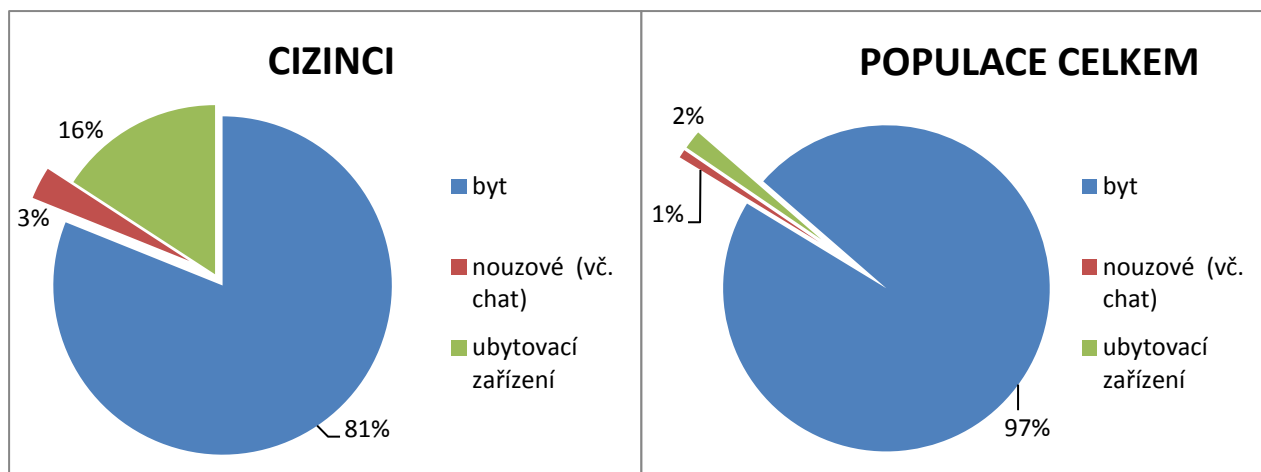
	Cizinci celkem	v tom druhu pobytu					
		dlouhodobý		trvalý		ostatní	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%
Cizinci celkem	422 276	227 222	53,8	146 388	34,7	48 666	11,5
z toho:							
Ukrajina	116 139	74 197	63,9	37 790	32,5	4 152	3,6
Slovensko	82 251	39 432	47,9	23 925	29,1	18 894	23,0
Vietnam	52 612	21 238	40,4	26 626	50,6	4 748	9,0
Rusko	31 545	18 755	59,5	10 692	33,9	2 098	6,7
Polsko	16 800	6 032	35,9	8 837	52,6	1 931	11,5
Německo	14 907	9 780	65,6	3 298	22,1	1 829	12,3

Ve struktuře cizinců podle druhu pobytu převažovaly osoby s pobytem dlouhodobým, tedy osoby, které pobývaly na území České republiky zejména z důvodů pracovních nebo studijních. Dlouhodobý pobyt byl nejčetnější u občanů Ukrajiny, Ruska a Německa. Trvalý pobyt měla zhruba třetina všech cizinců, nadprůměrné zastoupení (více než 50 %) bylo typické pro občany Polska a Vietnamu. Trvalý pobyt

signalizoval snahu o definitivní usídlení v České republice při současném zachování si identity země původu.

Vazba druhu pobytu a účelu pobytu cizinců na našem území se promítla i do způsobu bydlení. Pro cizince s povoleným trvalým pobytem bylo charakteristické bydlení v bytech (téměř 95 %), zatímco bydlení v ubytovacích zařízeních překročilo pouhých 3 %. Cizinci s dlouhodobým pobytem sice většinou bydleli v bytech také, ale proporcčně byly hodnoty bydlení v bytech a v zařízeních výrazně jiné – v bytech bydlely zhruba tři čtvrtiny cizinců s dlouhodobým pobytem a v zařízeních jich bydlelo 20 %.

Grafy č. 23, 24 Cizinci a populace celkem podle způsobu bydlení k 26. 3. 2011



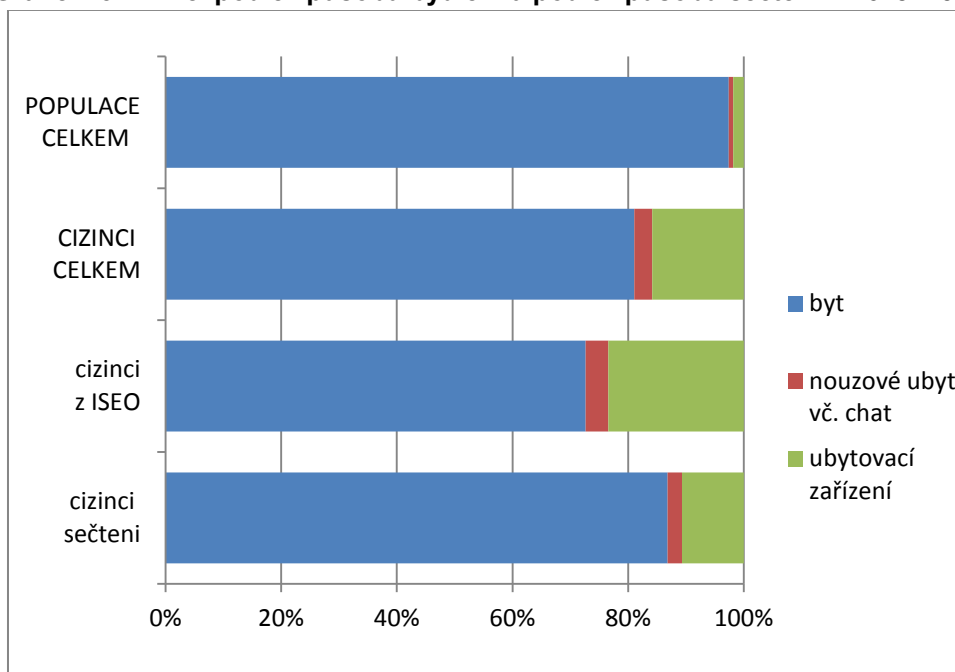
V úhrnu u cizinců bez ohledu na druh pobytu převažovalo bydlení v bytech. Tento podíl nebyl ale tak vysoký jako u obyvatelstva celkem; zastoupení bydlení mimo byty, zejména ale bydlení v zařízeních, bylo v porovnání s celkovou populací mnohonásobně větší.

Data o způsobu bydlení cizinců je třeba hodnotit v souvislosti s celkovou kvalitou dat o cizincích. Výsledné údaje o cizincích byly stejně jako v minulosti i v roce 2011 ovlivněny problémy s jejich získáním. Především to byly problémy v komunikaci sčítacích komisařů a respondentů dané jazykovou bariérou a rovněž snahou některých skupin cizinců vyhnout se sčítání. Kromě toho cizinci častěji než občané ČR měli obvyklé bydliště na jiné než evidenční adrese, proto častěji nebyli na doručovacích adresách zastíženi. Využívání Informačního systému evidence obyvatel při sčítání 2011 problémy se sečtením do značné míry eliminovalo, protože pokud se nepodařilo cizinci doručit sčítací formulář, byly základní údaje o jeho osobě doplněny (při splnění příslušných podmínek) z administrativního zdroje. Za tyto osoby byla odvozená adresa místa obvyklého pobytu vždy shodná s evidenční adresou místa pobytu, (protože nevyplnily sčítací formulář, neexistovala žádná deklarace o jejich faktickém bydlišti). To se zprostředkovaně dotklo i způsobu bydlení, který byl odvozen podle adresy obvyklého pobytu a podle druhu domu. Údaje o technických parametrech bytu zůstaly ve větší míře nevyplněné.

Mezi jednotlivými státními občanstvími byly poměrně značné rozdíly, pokud jde o způsob bydlení i o detailní charakteristiky v rámci konkrétního typu obydlí.



Graf č. 25 Cizinci podle způsobu bydlení a podle způsobu sečtení k 26. 3. 2011



Majoritní zastoupení bydlení v bytech platilo pro všechna státní občanství, ale v různé intenzitě. Bydlení v bytech bylo typické zejména pro občany Vietnamu a Ruska, nadprůměrný podíl (ve srovnání s cizinci celkem) měli i občané Slovenska.

Tab. č. 18 Cizinci podle způsobu bydlení k 26. 3. 2011

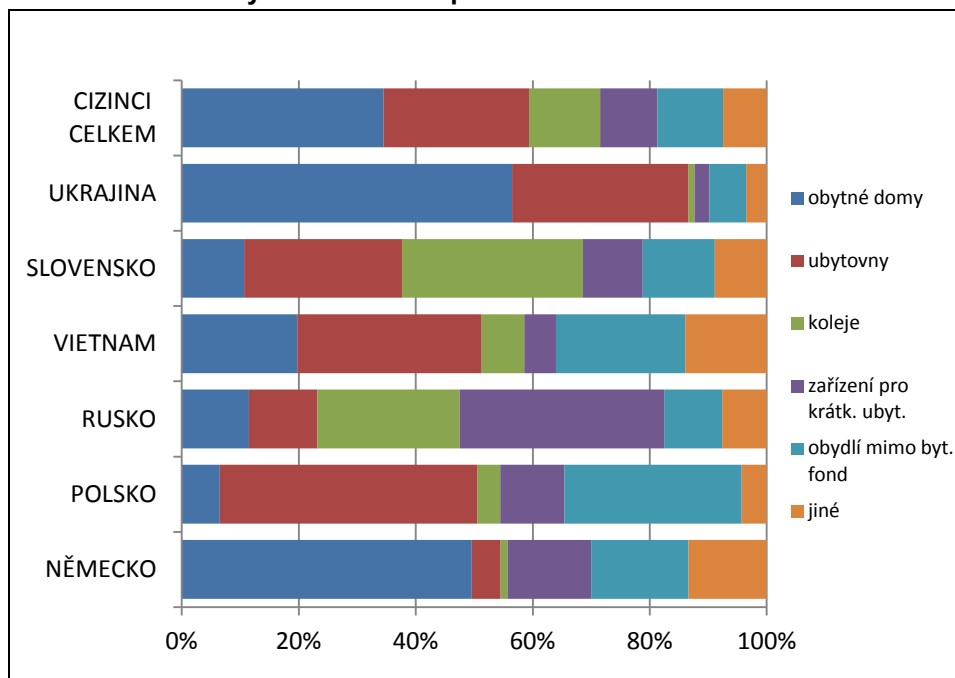
	Cizinci celkem	v tom způsob bydlení				
		byt	nouzové (vč. mobilních)	rekreační chata	ubytovací zařízení	bezdomovci
abs.						
Cizinci celkem	422 276	342 269	11 047	1 985	66 749	226
z toho:						
Ukrajina	116 139	84 122	3 539	691	27 773	14
Slovensko	82 251	69 893	1 488	311	10 416	143
Vietnam	52 612	47 945	1 608	94	2 946	19
Rusko	31 545	28 411	601	114	2 414	5
Polsko	16 800	13 441	338	32	2 971	18
Německo	14 907	9 504	397	194	4 810	2
%						
Cizinci celkem	100,0	81,1	2,6	0,5	15,8	0,1
z toho:						
Ukrajina	100,0	72,4	3,0	0,6	23,9	0,0
Slovensko	100,0	85,0	1,8	0,4	12,7	0,2
Vietnam	100,0	91,1	3,1	0,2	5,6	0,0
Rusko	100,0	90,1	1,9	0,4	7,7	0,0
Polsko	100,0	80,0	2,0	0,2	17,7	0,1
Německo	100,0	63,8	2,7	1,3	32,3	0,0

Nouzové bydlení nepředstavovalo ani u jednoho občanství významnější podíl. Zásadní rozdíly byly pouze v relacích bytů a ubytovacích zařízení.

Vysoké podíly osob bydlících v zařízeních byly u občanů Německa (dvojnásobek podílu za cizince celkem) a u občanů Ukrajiny (o více než polovinu vyšší podíl proti cizincům celkem). Tyto nadprůměrné podíly byly ovlivněny vysokými počty osob, o kterých byly doplněny údaje z registru (v případě Německa 63 %, Ukrajiny 50 % z celkového počtu osob s daným občanstvím), přičemž tyto osoby zhruba ve dvou pětinách případů měly evidenční adresu a tedy i místo obvyklého pobytu v zařízení. Spojení obou těchto faktorů se promítlo do vyšších podílů osob bydlících v zařízení. Pro srovnání: rovněž podíl osob s občanstvím Ruska, o kterých byly doplněny údaje z registru, byl poměrně vysoký (44 %), ale z tohoto počtu osob pouze necelých 6 % mělo evidenční bydliště v zařízení, proto tyto počty hodnoty osob v zařízení v podstatě neovlivnily. Neplatila tedy jednoznačná závislost mezi doplněním údajů z registru a bydlením v zařízení, ale platila závislost na konkrétním státním občanství.

Z celkového počtu cizinců bydlících v zařízení připadla čtvrtina na ubytovny a svobodárny, 34,5 % bydlelo v zařízeních, která byla součástí obytných domů, 12,1 % bydlelo na studentských kolejích a nezanedbatelných 11,3 % v obydlích mimo bytový fond, což byly většinou objekty nesloužící k trvalému bydlení, které neměly číslo popisné.

Graf č. 26 Cizinci bydlící v zařízení podle druhu domu k 26. 3. 2011



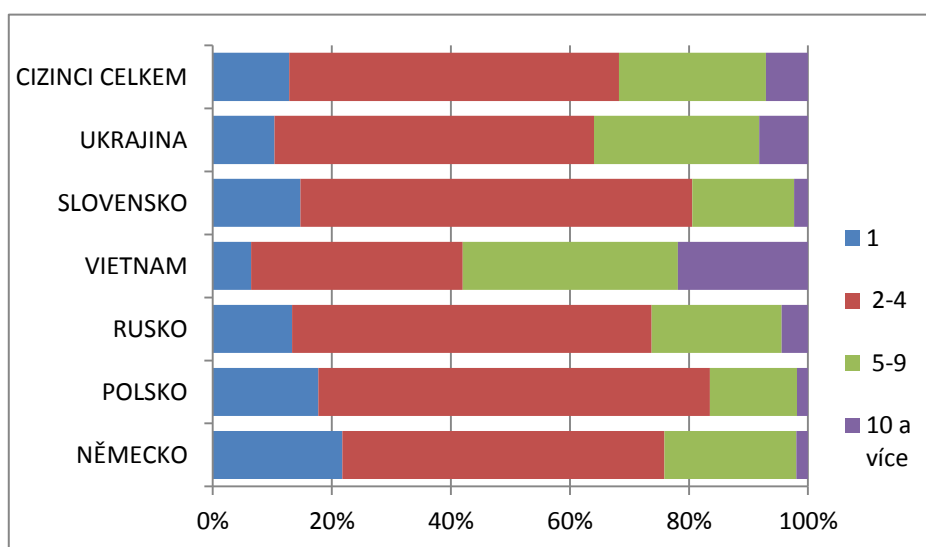
Z porovnání cizinců s významnějším zastoupením bydlení v zařízeních vyplývá, že pro občany Německa a Ukrajiny je typické bydlení v malých zařízeních, která jsou součástí obytných domů. Z počtu Poláků v zařízeních jich jednoznačně nejvíce bydlelo na ubytovnách, zatímco u Slováků měly nejvyšší zastoupení studentské koleje a jim se blížil podíl bydlících na ubytovnách.

Způsob bydlení má úzkou vazbu na typ hospodářské domácnosti resp. na skutečnost, zda osoba žije v domácnosti nebo mimo domácnost (jednotlivé osoby v zařízení a bezdomovci). Z tohoto hlediska jsou mezi cizinci a úhrnnými počty za populaci zásadní rozdíly, které se následně promítají i do struktury

způsobu bydlení. V celkové populaci žily mimo domácnosti necelé 2 % osob a 98 % osob žilo v domácnostech, u cizinců žilo mimo domácnosti 15,8 % a v domácnostech 84,2 %. Výrazně nadprůměrné hodnoty pak měli občané Německa a Ukrajiny, kde podíly osob mimo domácnosti dosahovaly téměř třetiny resp. téměř čtvrtiny všech osob s občanstvím příslušné země. Občané Německa kromě extrémně vysoké hodnoty osob v zařízeních měli přitom nejvyšší podíl osob v domácnostech jednotlivců (26 %) a nejnižší zastoupení rodin (žilo v nich necelých 25 % osob s občanstvím Německa). Protipólem byli občané Vietnamu, kteří v zařízeních bydleli minimálně (pouhých 5,6 %), upřednostňovali bydlení v bytech a nejčastějším typem jejich domácností byly početné rodiny nebo nerodinné domácnosti příbuzných osob.

V bytech bydlely čtyři pětiny z celkového počtu cizinců. Nejvyšší podíly bydlení v bytech měli občané Vietnamu a Ruska. Z hlediska základních charakteristik bytů byly mezi jednotlivými občanstvími významnější rozdíly. Např. nejpočetnější bytové domácnosti měli občané Vietnamu a Ukrajiny. V bytě s 5 nebo více osobami bydlelo 58 % Vietnamců, přitom dokonce téměř 22 % žilo v bytech s 10 nebo více společně bydlícími osobami. Tento podíl byl v porovnání s jinými skupinami cizinců zcela unikátní.

Graf č. 27 Cizinci bydlící v bytech podle počtu osob v bytě k 26. 3. 2011



Druhou skupinou cizinců s vysokým počtem společně bydlících osob byli občané Ukrajiny (36 % z nich bydlelo s 5 nebo více osobami společně v jednom bytě). Odstup od občanů Vietnamu je ale značný. Nejčastěji žili cizinci (s výjimkou občanů Vietnamu) v bytech obydlených 2 – 4 osobami, přitom rozpětí podílů se pohybovalo (rovněž bez Vietnamu)

mezi 54 % u občanů Německa a Ukrajiny a 66 % u občanů Polska a Slovenska. Jediná osoba v bytě byla nejčastější u občanů Německa (zhruba každý pátý Němec bydlící v bytě bydlel sám) a nejméně četná pak u občanství Vietnamu (pouhých 6 % bydlelo samo).

Cizinci v bytech bydleli – podobně jako populace České republiky celkem – nejčastěji v domech, jejichž vlastníkem byla fyzická osoba a v domech ve spoluvlastnictví vlastníků bytů. Rozdíl mezi zastoupením uvedených dvou vlastnických forem ale u nich nebyl v relativním vyjádření tak výrazný. Cizinci bydleli v domech ve vlastnictví fyzické osoby v 38,3 % a v domech ve spoluvlastnictví vlastníků bytů ve 26,5 % (v populaci celkem byly podíly 51,3 % a 20,2 %). Celorepublikovým hodnotám se nejvíce blížilo rozložení bydlících osob s občanstvím Německa a Vietnamu. Nejvíce odlišnou strukturu měli naopak občané Ruska, u kterých bylo nejpočetněji zastoupeno bydlení v domech ve spoluvlastnictví vlastníků bytů (dvě pětiny z počtu Rusů bydlících v bytech) a podíl bydlení v domech ve vlastnictví fyzické osoby byl naopak nejnižší (necelá čtvrtina). U občanů Ruska zůstal ale velmi vysoký podíl nezjištěného vlastníka domu (15 %).

Právní důvod užívání bytu byl u cizinců ve velmi vysokém počtu případů nezjištěný; podíl se pohyboval mezi 17,6 % u občanů Polska a 36,2 % u občanů Ruska. Tyto vysoké hodnoty neuvedených odpovědí

ovlivnily částečně vypovídací schopnost zjištěných údajů. I přes toto omezení byly ale zřetelné preference bydlení jednotlivých státních občanství.

**Tab. č. 19 Cizinci bydlící v bytech podle právního důvodu užívání bytu
k 26. 3. 2011**

	Cizinci v bytech celkem	z toho právní důvod užívání bytu				
		ve vlastním domě	v osobním vlastnictví	nájemní	družstevní	nezjištěno
Cizinci celkem	342 269	59 383	58 135	98 499	15 835	101 097
z toho:						
Ukrajina	84 122	15 099	13 176	24 658	2 994	25 510
Slovensko	69 893	12 523	14 810	22 488	3 989	14 078
Vietnam	47 945	9 119	5 577	13 490	2 738	15 995
Rusko	28 411	3 171	6 772	6 600	1 029	10 280
Polsko	13 441	3 034	2 266	3 969	1 360	2 361
Německo	9 504	2 855	1 023	1 744	273	3 246
podíly v %						
Cizinci celkem	100,0	17,3	17,0	28,8	4,6	29,5
z toho:						
Ukrajina	100,0	17,9	15,7	29,3	3,6	30,3
Slovensko	100,0	17,9	21,2	32,2	5,7	20,1
Vietnam	100,0	19,0	11,6	28,1	5,7	33,4
Rusko	100,0	11,2	23,8	23,2	3,6	36,2
Polsko	100,0	22,6	16,9	29,5	10,1	17,6
Německo	100,0	30,0	10,8	18,4	2,9	34,2

Cizinci v bytech jako celek bydleli nejčastěji v nájemních bytech. O něco méně volili bydlení ve vlastních domech nebo bytech v osobním vlastnictví. Nájemní bydlení bylo nejčastější téměř u všech státních občanství, kromě Ruska, kde bylo v podstatě stejné zastoupení i bydlení v bytech v osobním vlastnictví. U občanů Polska byl nadprůměrný podíl bydlení v družstevních bytech. Důvodem byla územní koncentrace této skupiny cizinců do Severomoravského kraje – zejména pak do okresu Karviná. Okres Karviná měl totiž k datu sčítání ojedinělou strukturu bytového fondu – zatímco v úhrnu republiky činil podíl družstevních bytů na celkovém bytovém fondu 9,4 %, v okrese Karviná byla takových bytů více než čtvrtina (26,1 %). Struktura disponibilního bytového fondu se logicky promítla i do struktury bydlení osob v tomto okrese a to vč. cizinců.

Bydlení cizinců podle typu bytu mělo odlišnou strukturu od bydlení populace celkem. I když horší parametry bydlení cizinců nelze vyloučit, hlavním důvodem byla snížená kvalita vstupních dat o bydlení, přesněji řečeno velký podíl nezjištěných údajů o bytě, který neumožnil zkonstruovat v plné míře příslušné informace o kvalitě bytu. V úhrnu za cizince tak bydlelo ve standardních bytech 70 % cizinců (populace celkem 93 %), v bytech se sníženou kvalitou – což ovšem často byly byty s chybějícími vstupními údaji o příslušenství – bydlelo 18 % cizinců (populace celkem necelých 5 %) a nezjištěný typ bytu mělo 12 % cizinců (populace celkem 2 %). Vysoký podíl nezjištěných údajů o vybavení bytu v podstatě neumožňuje hodnotit ani další kvalitativní charakteristiky (velikost bytu, počet místností nebo obytná plocha).